

LAUDATIO

Domnului profesor doctor **Ulrich GAIER**, Universitatea Konstanz -
Germania, cu ocazia acordării titlului de *Doctor Honoris Causa* al
Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

22 martie 2012

www.uaic.ro

Laudatio

În onoarea

Domnului Prof.dr. **Ulrich GAIER**,

Universitatea Konstanz din Germania

Puține sunt numele de profesori ai Universității din Konstanz care să sune atât de familiar pentru profesori, cercetători sau simpli absolvenți de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, indiferent de domeniul pe care îl ilustrează, precum cel al profesorului Ulrich GAIER, titularul uneia din cele două catedre de literatură modernă germană ale universității de pe malul lacului Constantia timp de treizecișidou de ani! Căci dincolo de specificitatea specializărilor care au cultivat o intensă colaborare științifică și didactică, profitând de aceasta din plin, în bunul sens al termenului, în parteneriatul academic Iași - Konstanz, silueta profesorului Gaier s-a evidențiat, printre fondatorii săi – rectori, decani, responsabili ai relațiilor internaționale, profesori –, ca o adevărată figură tutelară a cooperării active, inteligente, generoase, cooperare care, cel puțin la Iași, a marcat și marchează destinul a generații întregi de cadre didactice, studenți, masteranzi, doctoranzi. În ceea ce-i privește, colegii germaniști și studenții de la Iași care i-au stat nemijlocit în preajmă au înțeles foarte curând că au șansa să lucreze cu una dintre marile

personalități ale disciplinei, de la care nu doar că pot învăța foarte multe despre o epocă fastă pentru civilizația europeană modernă – epoca lui Goethe, a marii filozofii idealiste germane, a tranziției de la Lumiuri la romantism și, apoi, la fervoarea revoluționară de la 1848 –, dar și datorită căreia li se deschide o cale de înțelegere a resorturilor care fac din literatură și din valorile sale un element modelator al spiritului uman și al contractului acestuia cu societatea înconjurătoare. Sunt motivele profunde care ne îndeamnă să salutăm odată mai mult, prezența, astăzi, printre membrii Senatului Universității din Iași, alături de Rectorul Universității din Konstanz și membrii delegației care îl însoțesc, a profesorului Ulrich GAIER, pentru a asista la omagiul pe care ținem, cu toată dragostea și admirația, să i-l aducem.

Carierea științifică a profesorului Ulrich GAIER poate fi considerată una tipică, prin linearitatea ei – o linearitate care, tocmai prin constanță și consecvență, poartă în sine nucleul productivității – pentru un destin academic împlinit în cadrele unei societăți așezate, libere, însănătoșite de și chiar prin boala totalitarismului, senine și datorită prosperității economice izvorâte din buna și conștiințioasă administrație, precum poate fi caracterizată cea care s-a statornicit în Germania occidentală a anilor '60. Născut în 1935 la Stuttgart, la 18 iunie, a studiat cu eminenți profesori germanistica, anglistica și romanistica la vechea și prestigioasă universitate a landului Württemberg, Universitatea Eberhard-Karl din Tübingen, unde a deprins întreaga complexitate a îndeletnicirii cu filologia și, prin ea, cu marile literaturi scrise în limbile de cultură ale Occidentului.

Opțiunea de a-și continua studiile la Paris se înscrie în aceeași logică a socializării intelectuale pe care o aminteam mai sus – aceea de a închide conștient rănilor unui trecut încă recent și a depăși contradicții sângeroase

născute în epocile pasiunilor naționaliste prin cunoașterea directă a Celuilalt, în speță a culturii franceze; contactul direct cu alteritatea, pe care profesorul Gaier l-a sprijinit și stimulat mai târziu și în relația cu România și românii, a însemnat pentru dânsul o școală a toleranței, a întâlnirii îmbogățitoare cu un univers provocator pentru propria capacitate de înțelegere a complexității lumii.

Doctoratul și-l dă în 1962, cu o teză despre doctrina poetică a lui Hölderlin, marele poet, prietenul lui Hegel și Schelling, a cărui operă va deveni, până în zilele noastre, un interlocutor permanent, izvor de interpretare multiplă și de desfătare estetică, al profesorului Gaier. A urmat, după ucenicia în spațiul cultural francez, o nouă experiență a alterității: precum mulți tineri germaniști din epocă, Ulrich GAIER se va îndrepta către spațiul anglo-saxon, unde interesul, sprijinit atunci nu mai puțin pe rațiuni ținând de o politică bine articulată de apropiere a vechilor adversari din războiul trecut, acum aliați, pentru modernizarea accesului academic spre cultura germană era foarte ridicat. Va petrece mai întâi un an în Marea Britanie, în calitate de lector de germană la University College din Swansea/Wales (orașul poetului Dylan Thomas), apoi, din 1963, ca asistent și ulterior (1966) profesor asociat în Statele Unite ale Americii, la University of California din Davis. În paralel cu obligațiile didactice, Ulrich GAIER lucrează în toți acești ani la lucrarea de abilitare, examenul fără de care universitățile germane și austriece nu te considerau apt să ocupi, ca titular, o catedră. Se va îndrepta de această dată către una dintre figurile cele mai interesante ale Evului Mediu German târziu, Sebastian Brant, autorul celebrei *Corăbii a nebunilor (Narrenschiff)*, un pendant al *Elogiului Nebuniei* al lui Erasmus von Rotterdam, text care va inspira și câteva din creațiile lui Hans Holbein cel Tânăr și Hyeronimus

Bosch. Pe lângă cartea propriu zisă pe baza căreia Universitatea din Tübingen îi va acorda *venia legendi*, autorizarea de a fi profesor – *Studien zu Sebastian Brants „Narrenschiff“*, interpretare multiplă și complexă a operei brantiene – un fruct al acelorași cercetări va fi și volumul publicat în anul următor, unde, pornind de la Brant și de la alți doi autori medievali, Neidhard și Wittenwiler, Ulrich GAIER va încerca să fixeze caracteristicile unei specii literare, satira, în contextul epocal și cultural în care aceștia au scris. Pe această cale, el a făcut proba peremptorie a unui spectru larg de preocupări și de calificări tematice, mergând de la poetologie până la istoriografia literară și hermeneutica textului literar.

Ulrich GAIER a putut astfel ocupa prin concurs, în anul 1968, o catedră de „literatură germană modernă și știința literaturii” la tânăra Universitate din Konstanz, proaspăt întemeiată în 1966 după un concept foarte modern, ce avea în vedere o flexibilizare a structurilor și studiilor universitare, potrivită cu noua dinamică socială și academică, legată, fără îndoială, și de efectele „miracolului economic” ce se înregistra atunci din plin în Republica Federală Germania. Se alătura aici strălucitei generații a întemeietorilor școlii filologice de la Konstanz: Hans Robert Jauss, Manfred Fuhrmann, Wolfgang Preisendanz, Wolfgang Iser, pe care o va reprezenta, la rândul său, în chip admirabil. În cei treizecișidou de ani de activitate, continuați de alți doisprezece, în care profesorul nu va fi nici un semestru absent de pe oferta didactică a Universității din Konstanz în domeniul germanisticii – inclusiv în acest semestru de vară 2012 – Domnia sa va ține cursuri și va conduce seminarii pe subiecte ce acoperă întreaga istorie a literaturii germane, va examina sute și sute de studenți, absolvenți și candidați pentru cariera de profesori secundari, va corecta mii de lucrări de

seminar, va dirigi un număr considerabil de doctoranzi și abilitanți, va îndeplini conștiincios, în cel mai bun sens al cuvântului, toate datoriile pe care un profesor german și le asumă în pregătirea tinerilor pentru viitoarea profesie – o profesie, care, legată direct de patrimoniul spiritual al limbii și culturii germane, are valențe speciale în formarea viitoarelor generații de cetățeni. Studenții și doctoranzii români, cei mai mulți de la Iași, care au putut lucra cu Ulrich GAIER, pot depune mărturie pentru modul în care au simțit înrâurirea modelatoare a profesorului – atentă combinație de soliditate științifică, de subtilitate didactică, de persuasivă accentuare a valorilor, de stimulare a creativității, de dreaptă cântărire a meritelor și cunoștințelor celor examinați. De altfel, Domnia Sa a folosit orice prilej care l-a adus la Iași pentru a oferi germaniștilor, la fața locului, sesiuni de cursuri și seminarii; nu întâmplător Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” i-a acordat titlul de „Profesor onorific”. Au avut parte de aceeași șansă studenții de la universitățile din Houston/Texas (Rice University), Lawrence/Kansas, Madison/Wisconsin, Gainesville/Florida în Statele Unite ale Americii, ca și de la cele din Zürich și Pisa, unde profesorul Gaier a fost invitat ca „Visiting Professor”.

Opera de germanist a profesorului Ulrich GAIER respiră din plin soliditatea pe care o sugerează prezența sa la catedră. Din perspectivă pur cantitativă, lista sa de publicații este impresionantă: 25 de volume de autor, 21 de ediții și volume colective, 203 studii publicate în edituri și reviste de specialitate de primă mână. Dacă examinăm impactul lor în sfera intelectuală, se poate afirma fără teamă de a greși că Domnia Sa a adus contribuții fundamentale, ca noutate și profunzime, la studiul unor autori emblematici pentru cultura germană și europeană: Johann Wolfgang von Goethe,

Friedrich Hölderlin, Johann Gottfried von Herder, Novalis, mai sus amintitul Sebastian Brant, Anette von Droste-Hülshoff. Lectura lui Goethe, de pildă, și mai cu seamă a capodoperei sale *Faust*, îl însoțește – cel puțin prin titlurile publicate – din 1980 și până astăzi: după decenii de îndeletnicire cu textul, ediția, comentariile și studiile sale aplicate (între care cele asupra „modernității” acestuia) sunt considerate în acest moment drept cele mai avizate și mai complete în materie. În aceeași măsură, profesorul Gaiier și-a dobândit, între exegeți, reputația expertizei definitive în privința scrierilor lui Herder, pe care le-a editat și interpretat, inclusiv într-o carte nedepășită încă asupra filozofiei herderiene a limbajului, ca și a lui Hölderlin, preocupare timpurie, concretizată la un moment dat într-o apreciată întreprindere monografică și care continuă într-o neîntreruptă cadență. De altfel, ca președinte al Societății Hölderlin, s-a îngrijit cu pasiune de internaționalizarea și mai ales de interconectarea cercetărilor asupra operei autorului lui *Hyperion*. Cu competență și aplicație Domnia sa a examinat și comentat deasemenea texte de Gotthold Ephraim Lessing, Friedrich von Schiller, Joseph von Eichendorff, Eduard Mörike, Gustav Schwab, Hugo von Hofmannsthal, Franz Kafka, Ernst Jandl, Martin Walser. Se adaugă reflecțiile sale teoretice, izvorând din interesul său, concentrat mai ales în anii '70, pentru filozofia limbajului și pentru pragmatică, reflecții ce și-au găsit expresia în 1986 într-un masiv volum intitulat *System des Handelns. Eine rekonstruktive Handlungswissenschaft (Sistemul acțiunii. O știință reconstructivă a acțiunii)*, intervențiile cu privire la didactica literaturii, datând și ele cu precădere din aceeași perioadă, sau efortul de a revalorifica opera unor autori locali din Suabia. Discursul științific pe care Ulrich GAIER îl practică poate servi din plin ca un exemplu de rigoare și limpezime, unde

argumentația ține dreapta măsură între nivelul factual și cel speculativ, ce nu poate lipsi dintr-un demers hermeneutic. Este evidentă apartenența sa la tradiția unei școli filologice pentru care excelența nu se confundă cu originalitatea cu tot dinadinsul, ci apreciază cu deosebire coerența și consistența enunțului.

Am avut deja ocazia să readuc în memoria celor prezenți relația specială pe care profesorul Ulrich GAIER a întreținut-o cu Universitatea „Alexandru Ioan Cuza“ din Iași. Într-o epocă în care nu mulți profesori germani găseau că o cooperare cu o instituție academică din Răsăritul Europei putea aduce aceleași foloase științifice și didactice cu un parteneriat funcțional cu universități americane, britanice sau chiar chineze, Domnia Sa nu a ezitat, împreună cu alți câțiva colegi de la Universitatea din Konstanz, să pledeze cu insistență pentru încheierea unui acord cuprinzător de colaborare cu universitatea ieșeană, pe care l-a particularizat și printr-un parteneriat special, finanțat de Oficiul German de Schimburi Academice (DAAD) între germanistica din Konstanz și cea din Iași, care a constituit pentru zeci de tineri români un câștig enorm, măsurabil prin aportul lor actual la școala și cultura românească. În calitate de responsabil al Universității din Konstanz pentru punerea în practică a prevederilor acordului, profesorul Ulrich GAIER a vegheat ca toate facultățile, secțiile și disciplinele interesate de o apropiere reală să intre în dinamica schimburilor de studenți, cadre didactice și cercetători, în ambele direcții. Faptul că a persistat un dezechilibru între cei doi poli ai parteneriatului în utilizarea posibilităților acestui schimb ține de condiții și necesități conjuncturale, dar dacă, la un moment dat, dintre studenții străini înmatriculați la Konstanz, cei mai numeroși numeric erau cei veniți de la Iași prin diverse programe, meritul este și cel al tenacității cu care

Domnia Sa a înțeles să se dedice acestei cauze. Sollicitudinea și bunăvoința sa și-au pus amprenta decisiv pe modul în care această colaborare a pornit, a evoluat și s-a lăsat, pînă astăzi, 22 martie 2012, când Universitatea din Iași îi acordă titlul său cel mai înalt, de *doctor honoris causa*, fructificată.

COMISIA DE ELABORARE A LAUDATIO:

Președinte:

Prof. dr. **Vasile IȘAN**

Rector al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Membri:

Prof.dr. **Gheorghe POPA**

Facultatea de Fizică

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Prof. dr. **Henri LUCHIAN**

Prorector Relații Internaționale

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Prof.dr. **Ștefan AVĂDANEI**

Facultatea de Litere

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Prof.dr. **Andrei HOIȘIE**

Facultatea de Litere

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

CP I Dr. **Alexander RUBEL**

Director al Institutului de Arheologie din Iași

al Academiei Române

Conf.dr. **Grigore MARCU**

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Iași, 22 martie 2012